

1876. évi XIII. törvénycikk

a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról¹

I. FEJEZET

A cselédekre vonatkozó általános intézkedések

1. § A cseléd és gazda közötti viszony a két fél között közös megegyezéssel létrejött írás- vagy szóbeli szolgálati szerződésen alapul.

Az, a ki magát szerződésileg bizonyos háztartás vagy gazdaság körüli személyes és folytonos szolgálatoknak legalább is egy havi időtartamon át bérért való teljesítésére kötelezi, cselédnek,

az pedig, ki a szolgálati szerződésnél fogva a cseléd bérét kiszolgáltatni köteles, gazdának nevezetik.

2. § A cseléd, a fentebbiek alapján történt szolgálatba való lépésével a gazda, illetőleg családja háznépének tagjává válik, miből mindkét félre nézve a pusztán anyagi kötelezettségeken túlmenő, a jelen törvényben körülírt viszonyos jogok és kötelezettségek támadnak.

3. § Nem tekintethetnek cselédeknek:

a) azok, kik tudományos előkészültséget s általában magasb műveltséget feltételező, habár folytonossággal tartó szolgálatokat teljesítenek;

b) azok, kik személyes és bizonyos időre folytonos, de nem háztartási vagy gazdasági szolgálatra vannak lekötöztetve, mint például kereskedő- és iparos-segéd, tanoncok, gyári és iparos munkások stb.; végre

c) azok, kik háztartási és gazdasági teendőkre ugyan, de naponkénti díjazás mellett, vagy bizonyos részért vannak lekötöztetve, például napszámosok, részes munkákat teljesítők, szakmányosok, varrónők, varrónők stb.

4. § Családi viszonyok között a cselédség fogadása rendszerint a családfőt, a férfit illeti, de a ház körül és belszolgálatra való cselédek a ház asszonya is fogadhat fel, nézetkülönbség esetében azonban a férj szava ezekre nézve is döntő, ki ily cselédet, ha már szolgálatban állott, a törvényes felmondási idő megtartása mellett elbocsáthat.

5. § A férj, illetőleg családfő cselédelfogadási és elbocsájtási jogát megbízottjára is átruházhatja, ez átruházásnak megtörténte azonban kétség esetében bizonyítandó.

6. § A ki mint cseléd akar alkalmaztatni, annak saját személye felett törvény szerint szabadon kell rendelkezhetni.

7. § Ha atyai hatalom vagy gyámság alatt álló egyén akar beszegődni, arra az atya vagy gyám beleegyezése szükséges.

Ha az atya vagy gyám a beleegyezést alapos ok nélkül megtagadja, azt a cselédügyben illetékes első fokú hatóság (115. §) pótolhatja, fenmaradván az atyának vagy gyámnak felügyelési, esetleg felelősségi joga, mely utóbbi azonban végleges elintézéséig a hatósági felelősséget határozatnak foganatosítását meg nem akaszthatja.

8. § A cselédkönyv (69. §) előmutatásával történt beszegődés a gazdára nézve azon jogi vélelmet állapítja meg, hogy a beszegődés az atya vagy gyám beleegyezésével történt.

1 Szentelítve: 1876. IV. 3. Kihirdetve: az országgyűlés mindkét házában 1876. IV. 8.

9. § Férjnél levő asszonyok, ha férjeik ellenzik, nem léphetnek szolgálatba. Kivételnek e szabály alól a férjeiktől törvényesen, akár ideiglenesen, akár végképen elválasztott asszonyok.

10. § Ha ideiglenes szabadsággal elbocsájtott katona, hadi-tengerész vagy honvéd cselédnek szegődik s a katonai hatóság által behivatik, a cselédi szerződés ereje minden kárpótlás nélkül megszűnik.

Hasonló eset áll azokra nézve is, kik ujonczállítás alkalmával besoroztatván, katonai szolgálatuk megkezdésére behivatnak.

Ellenben ha tartalékos vagy honvéd a törvényszerű évenkénti gyakorlatra behivatik, ez a cselédszerződési viszonyt meg nem szünteti, s az ily cseléd magát, ha az alól a gazda fel nem menti, vagy azzal ez időre másképp ki nem egyezik, helyettesítettnek tartozik. Ki e helyettesítést nem teljesíti, a gazdát távollétének idejére bérének arányában kárpótolni köteles.

Katonai szolgálatba való önkéntes beállítás esetében pedig a cseléd a gazdának kártérítéssel tartozik.

A szolgálati szerződésről

11. § A szolgálati szerződés úgy írásban, mint szóval is köthető

12. § A szerződés feltételeinek megállapítása a felek szabad egyezkedésétől függ.

13. § Érvénytelen azonban az oly szerződés, mely meghatározott számú évek, hónapok, hetek vagy napok számában ki nem fejezhető, tehát bizonytalan időre köttetik vagy a mely legalább annyiban korlátolva nem lenne, hogy mindkét fél a jelen törvény értelmében megengedett felmondás után a szerződéstől visszaléphessen.

14. § A jó erkölcsökbe vagy törvénybe ütköző cselekményekre, daczára az ellenkező szerződésnek, senki sem kötelezhető.

15. § Ha a szerződés alkalmával foglalt is adatott és elfogadtatott, az csak annak bizonyítékaul szolgál, hogy a szolgálati szerződés tényleg megkötöttetett.

A foglalt bármi csekély összegből állhat s az - ha csak szegődéskor az ellenkező ki nem köttetett - a kialkudott bérbe betudandó.

16. § A foglaltónak egyoldalú visszaadása a szerződés érvényét nem szünteti meg; kivételnek azon esetek, a melyekben a cseléd a jelen törvény (10. és 22. §) értelmében nem köteles szolgálatba lépni.

17. § Ugyanazon időre több helyre szegődni, vagy több gazdától venni fel foglalt, 5 frttól 20 frtig terjedő bírság vagy két forintot egy napra számítva, megfelelő elzárás büntetés terhe alatt tilos.

18. § Azon cseléd, ki több gazdához szegődött, vagy több gazdától vett fel foglalt, azon gazdához köteles szolgálatba lépni, a kivel a 11. § értelmében legelőször szerződött - ha ez őt elfogadni akarja. - A többieknek, - mennyiben a megelőző szerződésről tudomásuk nem volt, - az általok netán adott foglalt visszatérítésén kívül a cselédszerzési díjak és költségek, ugyszintén egyébként netán szenvedett kárak a cseléd által megtérítendő.

19. § A gazda, ki egy előbb törvényesen elszegődött cselédet tudva felfogad, a foglalt vesztí és ezenkívül 10-40 frtig terjedő bírsággal fenytendő.

20. § Megkötöttén a jelen törvény értelmében a szerződés, a gazda köteles a fogadott cselédet elfogadni, az pedig tartozik szegődési helyére belépni s ez utóbbi ennek ellenében nem érvényesitheti azt, hogy előbbi gazdájával újból kiegyezett.

21. § A szerződés megkötése után nem köteles a gazda a cselédet elfogadni:

a) ha a gazda a cseléd hűsége vagy erkölcsi magaviselete iránt utólag alapos kifogásokat érvényesít, vagy ha a cselédre nézve azon esetek valamelyike áll be, melyek miatt az 52. § értelmében a gazda jogositva van, cselédét rögtön vagy felmondás nélkül elbocsátani;

b) ha a cseléd előbb észre nem vett undorító vagy ragályos nyavalyában szenved;

c) ha a cseléd már előbb szolgálatába beállani vonakodott;

d) ha a gazdát időközben véletlen elemi csapás, árvíz vagy tűzvész érné, mely miatt cselédei számát apasztani kénytelen volna.

Ezen esetekben azonban a gazda a cselédet legfeljebb három nap alatt tartozik értesíteni s a foglaltat visszatérítésére - kivéven a d) esetét, melyben azt elveszti - igényt tarthat.

22. § A szerződés megkötése után nem köteles a cseléd szolgálatba lépni:

a) ha időközben oly betegségbe vagy állapotba esik, mely őt a szolgálatra képtelenné teszi;

b) ha a női cseléd férjhez megy és a férj beleegyezését általában megtagadja, hogy neje szolgálati viszonyba lépjen;

c) ha a cselédre időközben oly örökség száll, mely annak jelenlétét szükségessé teszi, ez esetben azonban alkalmas helyettesről tartozik gondoskodni;

d) ha a cselédnél a nélkül, hogy ez a beszegődés alkalmával kikötött volna, az kívántatnék, hogy gazdáját kövesse akkor is, midőn az lakását állandóan más községbe teszi át;

e) ha családja viszonyai úgy változnának, hogy honléte elkerülhetlenül szükségessé vált.

Mindezen körülmények szükség esetén bizonyítandók s a cseléd köteles a felvett foglaltat visszaadni, kivéven a c) esetet, ha alkalmas helyettest állított.

23. § Azon gazda, ki a szegődött cseléd befogadását a 21. § esetein kívül megtagadná, az adott foglaltat vesztí és a cselédet ép úgy kártalanítani tartozik, mint a szolgálatból alapos ok nélkül való elbocsátás esetében (56. §).

24. § A cseléd pedig, ki a 22. § esetein kívül azon szolgálatba, melyre szegődött, beállani vonakodik, a gazda kívánatára arra hatóságilag kényszerítendő.

25. § Ha a kényszer-rendszabályok célhoz nem vezetnének, akár találjon a gazda más cselédet, akár nem, köteles a cseléd a gazdának az okozott kárt megtéríteni s a foglaltat visszaadni, azon felül pedig 2-20 frtig terjedhető bírsággal, fizetése képtelenség esetében megfelelő (107. §) elzárással fenytendő.

A gazda kötelességeiről

26. § Ha a bér, ellátás, ruházat stb. iránt a szerződés alkalmával határozott kikötések nem történtek volna, a cselédet oly bér és ellátás illeti, mint a milyen a vele hasonló foglalkozású cselédnek a szolgálat helyén, illetőleg annak legközelebb vidékén legtöbb esetben adatni szokott. Ajándékokra a cseléd igényt nem tarthat, ezek merőben a gazda jóakarától függnék.

27. § Bérruhás cselédeknel arra nézve, hogy a bér egy részét képező ruházatnak, mily idejű szolgálat után mennyi része illeti a cselédet, az egyezés dönt, ennek nemlétében a ruhailetmény meghatározására a megelőző szakasz határozatai alkalmazandók.

28. § Köteles a gazda a cselédnek kialkudott vagy a 26. § értelmében megállapított bérét és egyéb illetményeit a meghatározott, illetőleg szokásos időközben pontosan kiadni, a kikötött étkezést pedig egészséges minőségben s elegendő mennyiségben kiszolgáltatni.

29. § Köteles a gazda módot nyújtani és felügyelni arra, hogy szolgálatába lépett tanköteles gyermekek és ifjak a népiskolai oktatás tárgyában keletkezett 1868:XXXVIII. törvénycikknek teljesen megfelelőleg rendesen járjanak iskolába.

Valamint köteles a gazda akként intézkedni, hogy cselédje, - a nélkül, hogy kötelességét mulasztaná, - időről-időre a saját hitfelekezeti isteni tiszteletben részt vehessen.

30. § Köteles a gazda ügyelni arra, hogy cselédje, mint háznépének tagja, józan, takarékos és erkölcsös életet folytasson, továbbá, hogy cselédje testi erejét meghaladó, vagy egészségét veszélyeztető munkával ne terheltessék.

31. § Tanköteles gyermekeknel a fentebbieken kívül különösen köteles a gazda felügyelni, hogy azok olyan időben és olyan munkanemekre ne alkalmazzassanak, melyek a gyermek-cseléd testi kifejlődését és növeését akadályoznák vagy veszélyeztetnék.

32. § Ha a cseléd a szolgálati idő alatt saját és gazdája hibáján kívül megbetegszik, ápoltatásáról és gyógyításáról akár a házban, akár a házon kívül a gazda tartozik gondoskodni s pedig az 1875. évi III. tc. 1. §-a értelmében legfeljebb egy hónapig terjedő időtartamra, melyre a cselédnek, ha különben teljes ellátásban részesül, bér nem jár. - Ezen egy havi időszak elteltével a gazda kötelezettsége megszűnik s az idézett törvény 2. §-ának intézkedései lépnek életbe.

33. § Ha a cseléd a gazda hibájából betegszik meg, a gazdának fentebbi kötelezettsége a beteg a cseléd teljes felgyógyulásáig, esetleg 30 napon túl is tart s a cselédnek ezen egész időre a bér is kiadandó.

34. § Ha végre a cseléd betegségét annak könnyelmű vagy erkölcstelen életmódja, általában saját hibája okozná, a gazda gyógyítási és ápoltatási - s mennyiben a cseléd szolgálatot nem tehet, bérfizetési kötelezettsége megszűnik s az átszáll az ekként beteggé lett cselédre vagy annak fizetni köteles rokonaira, esetleg pedig az 1875:III. törvénycikk 2. §-a alkalmazandó.

A cseléd kötelességeiről

35. § Köteles a cseléd mindazon munkákat, melyekre szegődött, hiven, pontosan s legjobb tehetsége szerint teljesíteni.

A cseléd tartozik, mennyiben erejét vagy képességét túl nem haladja, rövid időre, szakmányának természetével nem ellenkező, attól messze nem eső oly szolgálatot is teljesíteni, melyre nem szegődött, az esetben, ha arra hivatott cseléd társa megbetegszik, vagy távol van, vagy annak teljesítésében más okok által hátráltatnék.

36. § Azon cseléd ellen, ki szerződés szerű, vagy az előző szakasz második kikezdésében körülírt kötelezettségeinek teljesítését bármi ürügy alatt megtagadja, a gazda kívánatára a hatóság kényszer-rendszabályokat alkalmazhat, ily cseléd a gazdának az okozott károkat megtéríteni tartozik.

37. § A cselédnek nincs joga, a neki kiadott munkát a gazda tudta nélkül más által végeztetni s ha abban magát a gazda tudtával helyettesítené, a helyettesítő által netalán okozott károkért a gazdának első sorban kártérítéssel tartozik. Ha azonban a gazda rendeli el a helyettesítést, az esetben a cseléd kártérítéssel nem tartozik.

38. § A cseléd mindazon károkért, melyeket gazdájának rosszakarat-, hanyagság- vagy vigyázatlanságból okozott, kártérítéssel tartozik.

39. § Köteles a cseléd társainak hűtlenségét gazdájának azonnal feljelenteni, mit elmulasztván, felelőssé lesz mindazon károkért, melyek feljelentése esetén kikerülhetők lettek volna s melyek a közvetlen kártevőn meg nem vehetők.

40. § A cseléd által megtérítendő mindennemű kárért a gazda magának a cseléd bérének megfelelő részét visszatarthatja.

41. § Ha a cseléd bármily okból törvényszerű kártérítéssel tartozik, az, mennyiben bérhátralékából ki nem telik, egyéb vagyonából pótolandó.

42. § A cseléd köteles magát mindenben azon házrendhez tartani, mely a gazda által megállapított. A gazda tudta és jóváhagyása nélkül akár saját ügyében, akár mulatság végett kimenni, ugyyszintén a gazda által e célokra engedett időn túl kimaradni tilos.

43. § A cselédnek nincs megengedve gazdája tilalma ellenére látogatásokat általában elfogadni, különösen pedig gazdája egyenes engedelmével valakit éjszakára befogadni.

44. § A cseléd tartozik ládáját, ruháját és minden ingóságát, ha a gazda úgy kívánja, gazdája házában tartani.

Ha a gazdának alapos gyanuja támad, a cseléd holmiját, annak jelenlétében megvizsgálhatja, de ha a cseléd ebbe maga bele nem egyezik, a vizsgálat csak az erre felkért községi előljáró vagy hatósági, vagy rendőri közeg jelenlétében eszközölhető.

Ha a gazda veszélyt látna a késelemben, a gazda a cseléd ládáját és holmiját zár alá is veheti, ez esetben azonban a vizsgálat foganatosítására a községi előljárót vagy valamely hatósági vagy rendőri személyt azonnal felszólítani tartozik.

45. § A cseléd a gazda parancsait tisztelettel és megadással fogadni tartozik, kifejezések és cselekvények, melyek a család és háznép keretén kívül más személyek között sértőknek tekintethetnek - a gazda irányában nem támasztják a vélelmet, hogy a cselédet becsületében érinteni szándékozott volna.

46. § A gazda jogosítva van cselédjét megdorgálni s szolgálati kihágásaiért esetleg fizetéslevonással is fenytetni.

47. § Ha a fenytítés igazságtalanul alkalmaztatott, a cseléd a hatóságnál orvoslást kereshet.

A szerződés megszűnéséről

48. § A szolgálati szerződés a szolgálati idő tartama alatt egyoldalulag fel nem bontható. A mely fél a szolgálati szerződést a szegődési idő letelte után folytatni nem akarja, annak - az esetben, ha ez iránt a szerződési egyezkedés alkalmával más ki nem köttetett volna, - a jelen törvény 61. és 67. §-aiban meghatározott időben a szolgálatot felmondania kell.

49. § A szerződési idő letelte előtt is megszűnik a szerződés hatálya:

1. a gazda, vagy azon családtagnak, kinek kizárólagos szolgálatára a cseléd fogadtatott, vagy végre a cseléd halála által (62. és 68. §-ok);
2. valamely részről közbejött jogos felmondás folytán;
3. a jelen törvény 52. §-ban foglalt esetekben felmondás nélkül.

50. § A gazda vagy a megelőző §-ban jelzett családtag halála következtében a cselédnek fizetendő járandóságokról a 62. és 68. §-ok intézkednek. Ugyanezen szakaszok határozzák meg azon feltételeket is, melyek mellett az előző §-ok eseteiben a cseléd szolgálatát elhagyhatja.

A cseléd halála esetében a gazda a cseléd megbetegedéseig esedékes bért az elhalt cseléd biróilag megállapított örököseinek kifizetni tartozik.

51. § Jogos a felmondás a 61-67. §-okban megállapított felmondási idő előtt is

I. A gazda részéről:

a) ha a cseléd azon munkára, melyre felfogadtatott, kellő erővel vagy képességgel nem bír;

b) ha a cseléd kötelessége teljesítése körül a gazda intései után sem fejt ki szorgalmat;

c) ha a cseléd munkanapon a gazda engedelmé nélkül vagy tilalma ellenére ismételve távozik a háztól vagy munkájától;

d) ha ügyetlenség, könnyelműség vagy rosszakaratból a reábizottakban vagy azok által gazdájának vagy másnak kárt okoz;

e) ha perlekedő vagy veszekedő magaviselete által a házi rendet s csendet vagy háznépe között a békés megférést zavarja;

f) ha a nőcseléd terhes állapotba jut.

II. A cseléd részéről:

a) ha a gazda a kialkudott bért annak idején a cseléd felszólítására nem fizetné pontosan;

b) ha a cseléd házassága által önállóságra tehetne szert, melyre a szolgálati idő betöltése esetén nem lehetne kilátása; ezen felmondás azonban a cselédre nézve érvényét veszti, ha a felmondási idő lejártáig, az őt felmondásra jogosított feltevés alaptalansága kiderül;

c) ha a cseléd kimutatja, hogy jelenléte szüleinél a család fentartására nélkülözhetetlenné vált;

d) ha személye felett nem rendelkezhető kiskoru, atyja vagy gyámja beleegyezése nélkül szegődött be s ezen beleegyezést a hatóság nem pótolta (8. §) s az atya vagy gyám a szolgálatból való kilépést követeli; ugy szintén, ha a férjezett asszony férjének ellenzése daczára állott be s ez őt visszaköveteli;

e) ha a gazda lakását más községbe állandóan teszi át és a cselédétől kívánja, hogy kövesse.

Az utóbbi három esetben a cseléd a felmondási idő (61-67. §) letelte előtt is távozhatik, ha maga helyett más alkalmas cselédet állit s azzal a bér és élelem tekintetében, a gazda nagyobb terheltetése nélkül kiegyezik.

52. § Felmondás nélkül is jogositva van

I. A gazda rögtön elbocsátani a cselédet:

a) ha ez a gazdát, családját, vagy annak egyes tagjait fenyegeti, tettelesen bántalmazza, becsületében sérti, rágalmazza vagy rossz akaratu felbujtásai által a családban meghasonlást vagy egyenetlenséget előidézni törekszik;

b) ha az a gazda helyettesét vagy tisztjét, kinek felügyelése alatt a cseléd áll, szolgálati eljárásban tettelesen bántalommal vagy szitokkal illeti;

c) ha a cseléd a gazda gyermekét vagy családja egyéb tagjait rosszra csábítja, vagy azokkal tiltott vagy gyanus szövetkezésben él;

d) ha büntetben vagy nyereségvágyból eredő vétségben teszi magát bűnössé, avagy gazdája iránt tartozó hűségét szegte meg: nemkülönben ha cseléd társait erre csábítja, vagy erről biztos tudomással bírván, rögtön fel nem jelenti;

e) ha gazdája nevére annak tudta nélkül pénzt vagy árut kölcsönöz;

f) ha gazdájának bárminemű tulajdonában készakarva kárt okoz;

g) ha a cseléd ivásnak vagy játéknak adja magát vagy erkölcstelen életet él;

h) ha a cseléd a hatóság által három napnál hosszabb időre bezáratott;

i) ha a cseléd az 51. § pontjaiban említett kihágásokat intés daczára többször ismétli;

k) ha a cseléd hamis szolgálati bizonyítványok által gazdáját tévutra vezette;

l) ha a cseléd tűzzel, égő gyertyával vagy lámpával előleges intés daczára is vigyázatlanul bánik, vagy vigyázatlansága által tényleg tűz támadt;

m) ha a gondozására bízott lábas jószágot, figyelmeztetés daczára, rosszul ápolja, vagy épen kinozza; végre

n) ha a cseléd kicsapongásai által ragadós vagy undort gerjesztő nyavalyába esett; ellenben

II. a cseléd jogositva van szolgálatát rögtön elhagyni:

a) ha a gazdának, családja valamely tagjának vagy megbizottjának bánásmódja által élete, egészsége, vagy testi biztonsága veszélyeztetik, illetőleg ha a gazda ez utóbbiak ily nemű bánásmódja ellen a cselédet megvédeni nem tudja, vagy nem akarja;

b) ha a gazda oly lépésre akarja cselédjét csábítani, melyet a jó erkölcsök vagy törvények tiltanak;

c) ha a család tagjai vagy vendégei részéről jövő hasonló kisértések vagy csábítások ellen a gazda cselédjét sikeresen oltalmazni nem tudja vagy nem akarja;

d) ha a gazda cselédjét, akár az étkeknek rosszasa, akár kevés volta által hatósági figyelmeztetés után is éhezésnek teszi ki;

e) ha a gazda lakását 16 kilométernél távolabb fekvő községbe teszi át s a cselédet a szolgálati idő lejártakor leendő visszautazásának költségeiről nem biztosítja; végre

f) ha a cseléd súlyos betegség által a szolgálat folytatására képtelenné válik.

A szerződés megszűnte után való teendőkről.

53. § Midőn a gazda cselédjét szolgálat közben az 51. § értelmében felmondás mellett, vagy az 52. §. értelmében felmondás nélkül elbocsáthatja, ugyszintén azon esetben is, midőn a cseléd a szolgálatot részéről való törvényszerű felmondás mellett elhagyhatja, a cseléd csak a valóságos szolgálati, illetőleg felmondási időre eső bérét követelheti; midőn pedig a cseléd van törvény szerint jogositva a szolgálatot felmondás nélkül elhagyni, joga van bérének azon részére, mely a törvényes felmondási időre aránylag esik.

54. § A szolgálati viszonynak a kikötött szolgálati idő lejárta előtt bármi okból való megszűnése esetében a cseléd csak azon ruházatra, illetőleg ruházati részre emelhet igényt, mely határozottan a bérnek részekint lett kikötve, nem pedig azokra nézve is, melyeket a gazda jószántából vagy nagyobb dísz kedvéért adott.

55. § Arra nézve, hogy a szolgálati viszonynak idő előtti megszűntével a cselédet a bér részét képező ruházathoz mi és mennyi illeti, a szolgálati szerződésben megállapított egyezség dönt.

Ennek nem léteben a jelen törvény 26. és 27. §-ai alkalmazandók.

56. § Ha a gazda az 51. és 52. §-okban foglalt törvényes ok nélkül bocsátaná el cselédjét a szolgálati időnek lefolyása előtt, sem a gazda a cseléd visszafogadására, sem a cseléd a visszatérésre nem kényszeríthető, azonban a gazda ily esetben tartozik az ily cselédnek hátralevő idejére a kikötött bért, tartást s ruhát kiszolgáltatni.

57. § Azon cseléd, ki szolgálatát a szerződési idő eltelte előtt az 51. és 52. §-okban kijelölt okok nélkül elhagyja, a gazda kívánatára szolgálatába való visszatérésre hatóságilag kényszerítendő; azonban a gazda nem kényszeríthető arra, hogy ily cselédet visszafogadjon, vagy hogy bér és élelem fejében többet adjon, mint a cselédnek tényleges szolgálatáig járt.

A jogtalanul távozó cseléd a gazdának okozott kár megtérítésére kötelezendő s ezen kívül 4-24 frtig terjedő bírsággal vagy megfelelő elzárással fenytendő.

Ezen büntetés, ha a gazda a cselédet vissza nem fogadná, rögtön, különben pedig csak a szolgálati idő letelte után hajtandó végre s ezen körülmény az elbocsátó levélben megjelölendő.

58. § Bármely okból szűnjék meg a szolgálati viszony, a cseléd a szolgálat elhagyása előtt a reá bízott tárgyokról pontosan beszámolni tartozik, esedékes bérilletményeire csak azután lévén törvényes joga.

II. FEJEZET

Különleges intézkedések

Külső cselédek

59. § Mezei vagy külső cselédek azok, kik kizárólag vagy legalább főleg mezei gazdasági külső munkákra fogadtatnak fel.

60. § Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem kötöttet volna, egy egész évre szegődöttekül tekintendők, mely a szolgálatba lépésnek napjától számítandó.

61. § Külső cselédnél a felmondásnak a szolgálati idő lefolytat megelőző két hó előtt kell megtörténnie; ha ezen határidő elmulasztatott, azon jogi vélelemnek van helye, hogy a szerződés még egy további évre meghosszabbított.

62. § A gazda halála esetében annak örökösei nem kötelesek a külső cselédet az egy év után számítandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés egy évnél hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda elhalálozása a felmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a külső cselédnek a szolgálati év utolsó napjától számítva még három havi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltása nélkül.

A cseléd is ez esetben ugyanezen időben hagyhatja el a szolgálatot, de ha a felmondás tőle jött, a második bekezdésben foglalt fizetésre igényt nem tarthat.

63. § A külső cselédet akarata ellenére más gazdaságba áthelyezni nem lehet.

Házi vagy belső cselédek

64. § Házi vagy belső cselédek azok, kik kizárólag, vagy legalább főleg a házban és a körül vagy a család egyes tagjainak szolgálatában teljesítendő munkálatokra fogadtatnak fel.

65. § Ezek, ha a szolgálati szerződésben más világosan ki nem köttetett volna, 3 óra szegődöttékül tekintendők, mely a szolgálatba lépés napjától számítandó.

66. § A belügyminister felhatalmaztatik ezen törvényes szolgálati időt oly nagyobb városokban, melyekben a belső cseléd-változás gyakori és könnyebb, a városi törvényhatóság indokolt előterjesztésére, egy óra leszállítani.

67. § A felmondási idő belső cselédnél hat hétben állapittatik meg, a szolgálati idő lefolyta előtt. A megelőző §-ban említett városokban azonban a törvényes felmondási idő 15 napban állapittatik meg, mely minden hó 15-kén eszközlendő.

Ha a felmondás elmulasztatott, azon jogi vélelemnek van helye, hogy a szolgálati szerződés további három, illetőleg egy óra meghosszabbított.

68. § A gazda vagy azon család-tagnak elhalálozása esetében, kiknek különös szolgálatára a cseléd fogadva volt, az örökösök nem kötelesek a belső cselédet a három, illetőleg egy hónap után számítandó kilépési napnál tovább megtartani, még az esetben sem, ha a szolgálati szerződés hosszabb időre szólana.

Ha azonban a gazda vagy említett családtag elhalálozása a felmondási idő lefolyta után következett volna be, akkor a 3 hónapos belső cselédnek a szolgálati idő utolsó napjától számítva még 6 heti, hónapos cselédnek pedig 15 napi bér fizetendő, ellátás vagy annak váltsága nélkül.

A cseléd is ilyen esetekben ugyanezen határidőkben távozhatik szolgálatából, de ha a felmondás tőle származott, az ezen szakasz második bekezdésében fentartott fizetésre igénye nincs.

III. FEJEZET

A szolgálati cselédkönyvekről

69. § Minden cselédnek egy szolgálati (cseléd) könyvvel kell ellátva lennie, melynek alakját, rovatait s kiállítási módozatait a belügyminister rendeleti uton állapítja meg.

70. § Ezen szolgálati könyveket törvényes akadály nem léteben, az egyszerű kiállítási költség és bélyegilleték megtérítése mellett, a jelen törvény végrehajtására rendelt azon elsőfoku hatóság (115. §) adja ki, melynek területén a cseléd illetőségi községe fekszik.

71. § Ha valaki más hatóság területén kíván cselédnek szegődni, ha törvényes akadály fenn nem forog, ezen elsőfoku hatóság állithat ki szolgálati könyvet, miről azonban a cseléd illetőségi elsőfoku hatóságát azonnal értesíteni tartozik; ha pedig törvényes akadály vagy aggály adná magát elő, akkor a cseléd ez utóbbi hatósághoz utasítandó kérelmével. Ugyanezen szabályok alkalmazandók akkor is, ha a cseléd oly országból való, hol a szolgálati könyvek nem szokásosak.

72. § A kiállított szolgálati könyvekről minden elsőfoku hatóság folyó számmal ellátandó, pontos jegyzéket tartozik vezetni.

Ezen folyó szám a könyvre is ráírandó.

73. § Ily szolgálati könyv nélkül cselédet szolgálatba befogadni (79. §) 25 frtig terjedhető bírság alatt tilos.

74. § A szolgálatba lépés alkalmával a gazda a könyvet a cselédnél elveszi és megőrzi, kilépéskor pedig a cselédnek visszaadja.

75. § A gazda köteles ez alkalommal a könyv egyes rovatait lelkiismeretesen, az igazságnak teljesen megfelelőleg kitölteni; a cselédnek pedig az esetben, ha magát a gazda által beírt minősítés által alaposan sértve érzi, jogában áll hatósági vizsgálatot kérni, mely meg nem tagadható, s melynek eredménye szerint a minősítés hatóságilag kiigazítandó s e körülmény a könyvbe bejegyzendő.

76. § A gazda, ki tudva valótlan minősítést ad, az abból eredő kárért felelős s ezenfelül 50 frtig terjedhető bírsággal fenytendő, a mennyiben az eset körülményei bűnvádi eljárást nem igényelnének.

77. § A szolgálati könyvek nyilvános okiratok, melyeknek bármínemű meghamisítása vagy nem az illető személyek által való használata, bűnfenyítő eljárást von maga után.

78. § Ha egy szolgálati könyv elvesz, ez azon esetben, midőn a cseléd ugyanazon hatóság területén tartózkodik, mely a könyvet kiállítá, ezen hatóságnál azonnal bejelentendő. A hatóság az elvesztés körülményeit megvizsgálja, szükség esetében körözteti, s ha az elvesztés iránt kétség nem maradt fenn, új könyvet állít ki; melyre följegyzi, hogy „másodlat”.

Midőn pedig a cseléd lakhelye nem azon hatóság területén van, mely a könyvet kiállítá, köteles a cseléd szolgálati könyvének elveszését azon községi (városi) előljárásnál azonnal bejelenteni, melynek hatósági területén akkor tartózkodik. Az előljárásság az esetet megvizsgálja, a körülményekhez képest körözteti, s ha az elvesztés tekintetében többé kétség nem forog fenn, az új (másodlat) szolgálati könyvek kiadása iránt azon hatóságot keresi meg, mely az elvesztettet kiállította.

Új (másodlat) szolgálati könyv állítandó ki akkor is, midőn a cselédkönyv elszakadás vagy egyéb ehhez hasonló körülmények miatt használhatlanná vált, ez esetben azonban a használhatlanná vált könyv a hatóság, illetőleg a közvetítő előljárásság által visszatartandó s a másodlat kiállítására megkeresett hatóságnak elküldendő.

Ha végre egy szolgálati könyv egészen megtelt, az illetékes hatóság ugyanazon szám alatt újat állít ki s ezen megjegyzi, hogy az előbbi szolgálati könyvnek folytatása.

Az elbocsátási bizonyítványokról

79. § Oly végből, hogy a törvényes alapon a szolgálatból kilépni és újra elszegődni akaró cseléd ezt törvényes alakban és akadálytalanul tehesse, köteles a gazda a cselédnek 15 kros bélyeggel ellátott elbocsátási bizonyítványt adni, melyre a bélyeget a szolgálati viszonyt felmondó fél tartozik venni, és melybe a cseléd a szerint, mint az a szolgálati könyvben történni fog, minősítendő és megjegyzendő, hogy a cseléd rendes szolgálati könyvvel bír. Ha a gazda e bizonyítványt felmondás után 48 óra alatt kiadni vonakodik s arra törvényes oka nincs, azt a hatóság teljesíti s ily gazda annyiszor a mennyiszor 10 frtig terjedhető bírsággal sújtathatik.

80. § Ezen elbocsátási bizonyítványt a cseléd a szegődéskor az új gazdának átadni, ez pedig azt átvenni és megőrizni köteles.

A mely gazda ezt elmulasztja, 25 forintig terjedhető bírsággal fenytendő s azonfölül az esetben, ha a cseléd később egy másik gazdához szegődik, ki e bizonyítványt magánál tartja, az előbbi az utóbbtól kártérítést nem követelhet.

81. § Azon cseléd, ki hamis bizonyítvánnyal szegődik el, a gazdának ez által okozott kárt megtéríteni tartozik s ezenfelül fenytő eljárás alá vonatik.

IV. FEJEZET

A cselédszerzőkről

82. § Cselédszerzéssel csak az foglalkozhatik, ki az ipartörvény (1872:VIII. tc.) 5. §-a alapján illetékes hatóság által kiadott s jogerőre emelkedett szabályrendeleteknek megfelel s üzletét ezek alapján szervezi és gyakorolja.

83. § A cselédszerzés némely áthágásainak mikénti büntetése iránt a jelen törvény 112-ik §-a intézkedik.

V. FEJEZET

A mezei munkásokról és általában a napszámosokról

84. § Aratók, nyomtatók, cséplők s általában bármely mezei munkát nem cselédminőségben szerződéskepen elvállalni szándékozó munkásoknak, mennyiben nem helybeliek; - igazolási jeggyel vagy pedig községi bizonyítvánnyal kell ellátva lenniök, mely nélkül felfogadásuk tilos.

85. § Ilynemű szerződések, melyek a kölcsönös jogok és köteleességekre nézve döntők, mindig írásban kötendők s azon helység birája vagy helyettese által, melyben a szerződés kötöttet, láttamozandók.

86. § Bármily okból eredt perlekedés esetében a munkások nincsenek feljogosítva a munka megkezdését megtagadni, azzal önkényesen felhagyni, vagy épen a munka helyéről eltávozni, sőt kötelesek az illetékes hatóság intézkedését - melynek a panasz vételétől számított 3 nap alatt be kell következni - a munkát megkezdve, illetőleg folytatva bevárni.

87. § A község előljárói oly helyeken, hol a jelen törvény értelmében illetékes elsőfokú hatóság nincs, a munkásoknak a községből vagy munkahelyről való tényleges távozását, a munkaadó kívánatára kényszereszközök használatával is megakadályozni, s az esetet, ha addig a felek által nem történt volna, nyomban az illetékes hatóságnak bejelenteni tartoznak.

88. § Ha ezen távozás meg nem akadályoztathatott volna, az esetben a jelen törvény alapján illetékes hatóság a munkaadó kívánatára a munkásoknak visszavezettetését kényszerrendszabályok alkalmazásával is eszközölni.

Minden hatóság ilynemű megkereséseknek rögtön megfelelni tartozik a nélkül, hogy annak bírálata jogositva volna, vajjon a megkereső hatóság a dolog érdemét illetőleg helyesen járt-e el, ez utóbbi levén tetteiért felelős.

89. § A munkások a visszavezettetésen felül - vagy ha ez nem kívántatnék, e nélkül is - a munkaadó részére az elmulasztott napok után a helybeli hasonnemű napszám kétszeresének, sőt ismétlés esetén négyszeresének megfizetésében marasztalandók.

90. § Azon munkaadó, kitől az önkényesen távozott munkások az előbbi munkaadóhoz hatósági uton visszaállítottak, hasonló kárpótlást követelhet, kivéven azon esetet, ha a munkásokat igazolvány (84. §) nélkül fogadta fel, mely esetben kárpótlás nem jár, sőt az illető 20 frttól 100 frtig terjedhető birságban is marasztalandó el.

91. § A közös munkára vállalkozott egyének az általuk bármely törvényes okból fizetendő kártérítés, birság, eljárási és visszafizetési költségekre nézve egyetemlegesen kötelezetteknek tekintendők, ha aziránt a szerződésben más nem foglaltatik.

92. § Ha elemi csapások által az aratásra, nyomtatásra vagy cséplésre szánt terményben a szerződés megkötése után oly mérvű kár okoztatnék, hogy a termés a rendes évi átlagos mennyiség felénél alább szállna - ha a felek a szerződés megkötésekor ezen eshetőségre a munkabér pénzértékbeni megállapítása iránt nem gondoskodtak, vagy különben egymás között megegyezni nem birnak, - az iránt, hogy ezen eset beállott-e, s ha beállott, az új feltételek iránt a 86-ik §-ban megállapított idő alatt a jelen törvény értelmében illetékes elsőfokú hatóság határoz.

A munkások ily esetbeni határozathozatal előtt is kötelesek az elvállalt munkát megkezdni s szakadatlanul folytatni; másrésről pedig a munkaadónak a határozathozatal előtt sincs joga ugyanazon munkára más munkásokat felfogadni.

Ha a munkaadó annak daczára, hogy a munkások az elvállalt munkát megkezdették és szakadatlanul folytatják, ugyanazon munkára más munkásokat fogad, a munkásoknak kártérítéssel tartozik; - viszont, ha a munkások e szakasz határozmányai ellenére a munkát vagy meg nem kezdik, vagy szakadatlanul nem folytatják, a munkaadó jogositva van más munkásokat fogadni s ezen felül az ily munkások a 89-ik § értelmében megbüntetendők.

93. § Ha a szerződést a bér vagy a kikötött élelmezés ki nem szolgáltatása, a bérlett munkának egészen vagy részben más munkásoknak juttatása által a munkaadó szegné meg, azt a jelen törvény értelmében illetékes hatóság a szerződés megtartására szoritandja.

A munkaadó által a munkásoknak okozott károk ez utóbbiak javára a 89. § értelmében számítandók fel s térítendők meg.

94. § Ki más által lekötött mezei munkásokat bármi ürügy alatt elcsal, 20 frttól 100 frtig terjedhető birságban s az okozott kár és költségek megtérítésében marasztalandó el, a munkások pedig a jogos munkaadóhoz visszavezetendők.

95. § A végrehajtási határozat ellen beadott felebbezések a végrehajtást, legyen az a munkaadó vagy munkás ellen intézve, meg nem akaszthatják.

96. § A bérelt napszámos köteles a munkát, melynek teljesítésére fogadtatott, az írott vagy szóbeli egyezség értelmében s a felfogadó utasításai szerint teljesíteni.

97. § A napszámos a kárért felelős, melyet utasítás ellen tett munkával a felfogadónak okozott.

98. § A napszámos csak a felfogadó beleegyezésével állithat magáért helyettest.

99. § A napszámosra nézve legyőzhetlen akadály esetében, ha csak ez iránt más világosan ki nem köttetett, ez helyettesállításra nem kötelezhető; tartozik azonban az akadályról a felfogadót lehetőleg mielőbb értesíteni.

100. § Ha a munka tartamára nézve más világosan ki nem köttetett, mindig csak egy napi munka értendő, miért is mindkét fél minden nap lefolytával a szerződéstől elállhat.

101. § Ha a munka véletlen körülmény vagy idő stb. (92. §) miatt megakad s a felfogadó a napszámost másképp foglalkoztatni nem képes, akkor a tényleg munkában töltött idő aránya szerint a kikötött munkabérnek egy, két vagy három negyede fizetendő s ha étkezés is kikötetett, délelőtti munka után az ebéd, délutáni munka után az estebéd is kiszolgáltatandó.

102. § Ha a napszámos munkája legalább egy havi időre biztosított, a kikötött munkát megakasztó bármi körülmény beálltával, amennyiben más világosan ki nem köttetett volna, a felfogadó jogositva van a napszámost más lehető munkára felhasználni, mit a napszámos teljesíteni tartozik; ha azonban ez akadály folytonosan legalább egy hétig tart, az esetben mindkét fél a szerződéstől visszaléphet.

103. § A napszámos munkanapja, ha az iránt más egyezkedés nem jött létre, napkeltétől napnyugtáig számíttatik, mely időbe a napszámos javára reggel egy félórai, délben egy egész órai, nyáron pedig ezen felül délután is egy fél órai szünidő beszámíttatik.

104. § Ha a napszámosok díjai iránt a felek között perlekedés támad s megnyugvással ki nem deríthető, miben történt az egyezség, a díj a szerint állapítandó meg, a mint az azon időben és helyen, vagy annak legközelebbi vidékén hasonló munkáért leggyakrabban fizettetik.

105. § A napszámos munkáját önkényesen el nem hagyhatja, ha ez mégis megtörténék, annak a munkába való visszaállítását a munkaadó kívánatára a község bírása vagy helyettese, vagy a hol ez létezik, illetékes rendőri hatóság nyomban eszközölni fogja.

Ily esetben a napszámos díjából a munkában nem töltött idő aránya szerint, levonás eszközölhető.

106. § Azon napszámos, ki gyakrabban hagyja el önkényesen a felvállalt munkát s kinél ismételt figyelmeztetések nem használnak, munkakerülő csavargónak tekintendő, kivel mint ilyennel, az illetékes rendőri hatóság fog elbánni.

VI. FEJEZET

A jelen törvény áthágásainak büntetéséről

107. § A jelen törvény határozványainak áthágása, mennyiben egyes szakaszokban más nem foglaltatik, cselédnél, mezei munkásnál és napszámosnál tiz, gazdánál és munkaadónál huszonöt forintig terjedő pénzbírsággal, nem fizetés esetében megfelelő egyszerű elzárással és pedig a cselédnél minden két forint után egy napot, más személyeknél minden öt forint után egy napot számítva, fenytendő.

108. § Különösen pedig azon cseléd, ki a gazda tudta és jóváhagyása nélkül az engedett időn túl gyakrabban kimarad, 2 frttól 16 frtig, ki a gazda tilalma ellenére látogatásokat elfogad, 2 frttól 10 frtig, ki a gazda engedélye nélkül valakit éjszakára befogad, 4 frttól 24 frtig terjedő bírsággal vagy megfelelő (107. §) elzárással fenytendő.

109. § Azon cseléd vagy mezei munkás és napszámos, ki gazdáját tettelesen bántalmazza, az ellen fellázad, annak ellenszegül, jogos parancsainak teljesítését megtagadja, amennyiben a cseléd tette a büntető törvény szerint büntetendő cselekményt nem képez, 50 frtig terjedhető pénzbírsággal fenytendő.

110. § Azon cseléd vagy mezei munkát vállalt munkás, ki cseléd-, illetőleg munkatársait engedetlenségre ösztönzi vagy azokat arra csábítja, hogy gazdájukat, illetve munkaadójukat bizonyos cselekvényekre vagy ígéretekre kényszerítsék az által, hogy munkáik vagy kötelességeik teljesítésével a törvényszerű felmondás mellőzésével a szerződés lejártá előtt egyszerre vagy egyenként felhagyjanak, az ebből támadható károk megtérítésén felül, mennyiben az eset körülményei bünyfenytő eljárást nem igényelnek, 50 frtig terjedhető bírsággal vagy a 107. § aránya szerint megfelelő eljárással fognak fenytettetni.

111. § Azon gazda ellen, ki tanköteles gyermek-cselédjének az iskola látogatására kellő időt nem enged, a népiskolai közoktatás tárgyában keletkezett 1868. évi XXXVIII. törvénycikk 4. §-ban kiszabott büntetés és eljárás alkalmazandó.

Azon gazda pedig, ki az ily gyermek-cselédet, testi kifejlődését és növényését akadályozó nehéz munkával terheli vagy ki az ily gyermek-cseléd irányában kegyetlenkedik, a mennyiben az eset bünyfenytő eljárás alá nem tartozik, 50 frtig terjedhető bírsággal fog büntettetni, mely ismétlés esetében megkétszeresíthetők.

112. § Azon cselédszerző, ki személye felett nem rendelkezhető egyént az atya vagy gyám vagy hatóság beleegyezése nélkül vagy egy oly egyént ajánl elszegődésre, ki arra még, vagy már nem jogosult, a cselédszerzési díjak visszatérítésén kívül 5 frttól 50 frtig, azok pedig, kik a jelen törvény 82. §-a ellenére foglalkoznak cselédszerzéssel, attól eltiltandók s a mellett 10 frttól 100 frtig terjedhető bírsággal sujtandók.

Ugyanezen büntetés alkalmazandó azon cselédszerzőre is, ki valamely cselédet szolgálatának elhagyására csábít.

113. § Azon cselédszerző, ki tudva rossz, haszonvehetetlen vagy megbízhatlan cselédet ajánl szolgálatba, kártérítésre szoritandó mindazon károkért, melyek az ilynemű elhallgatott hibák folytán a gazdára háromolnak.

114. § Minden, ezen törvény alapján kiszabott, bírság és a 46-ik § értelmében fizetés-levonás azon község szegényalapját illeti, melyben a büntetett cselekvény elkövetetett.

Ezen bírságokról az elsőfokú hatóság folyó jegyzéket vezetni tartozik.

VII. FEJEZET

Az illetékes hatóságról

115. § Minden, a jelen törvényben tárgyalt kérdések iránt, a gazda és cseléd, valamint mezei munkások vagy napszámosok között támadható viták elintézésére, ugyszintén a törvény rendeleteinek áthágása esetében, a törvényszerű megtorlásra elsőfokú hatóság:

a) megyékben, kerületekben, vidékeken és székekben a szolgabíró, kerületi kapitány vagy hadnagy, dulló;

b) rendezett tanácsú városokban a rendőrkapitány vagy a hol ez nincs, a tanácsnak e részben megbízott tagja;

c) a törvényhatósági joggal felruházott és szabad királyi városokban a rendőr-kapitány;

d) Budapest fővárosban a kerületi alkapitányok.

116. § Második foku hatóság a megelőző szakasznak:

a), b) eseteiben az alispán, alkirálybíró, alkapitány; a c) alatti esetekben a tanács;

d) Budapesten a főkapitány meghallgatásával a közigazgatási bizottság.

Harmadik foku hatóság a §. a)-c) eseteiben a közigazgatási bizottság, Budapesten pedig a belügyminister.

117. § Két lényegileg összhangzó határozat után további felebbezésnek helye nincs.

118. § Ezek alapján a jelen törvény tárgyát képező esetekre vonatkozó eddigi eltérő törvények, nevezetesen az 1868:LIV. tc. 93. §-a k) pontjának s az 1871. évi XXXI. tc. 15. §-nak e tárgyra vonatkozó intézkedései hatályon kívül helyeztetnek.

119. § Kivételt képeznek a gazda és cseléd vagy mezei munkás, napszámos között a szolgálati szerződési viszonyból a jelen törvény alapján támadt kártérítési kérdések, melyek azon bíróság elébe tartoznak, mely a fennálló törvények szerint a kártérítési összegek mérvei szerint illetékes.

120. § Ha ily kártérítési keresettel a jelen törvény valamely szakaszának áthágása is megtoroltatni kéretik, ily esetben a jelen törvény szerint illetékes hatóság a büntetést kiszabja, s az iratokat a kártérítés tekintetében az illetékes bírósághoz átteszi.

A panaszos a kártérítési keresetet különben külön is megindíthatja.

121. § Megyék, kerületek, vidékek és székekben a törvényhatósági bizottság felhatalmaztatik, hogy oly községekben, melyekben annak szüksége mutatkozik és a képesség is megvan, a 115. §. a) pontjában felsorolt elsőfoku hatóságokat a jelen törvény alapján megillető hatáskörnek egyes - tüzetesen megállapítandó - részeit, szabályrendelet által a községi előljáróságokra, illetőleg a községi bírákra átruházhassa.

Valamint felhatalmaztatnak a törvényhatóságok átalában, hogy a cselédügynek jelen törvény által nem érintett, - az illető hely vagy vidék viszonyainál fogva - fontossággal bíró részei iránt, külön szabályrendeletet alkothassanak.

Ezen szabályrendeletek azonban csak a belügyminister jóváhagyása után hajthatók végre.

122. § Jelen törvény f. évi május 1-én lép életbe.

Ha a közigazgatási bizottságok ezen időre szervezve nem lesznek, ezen szervezés bekövetkeztéig a másodfoku hatóság teendőit Budapesten a főkapitány teljesíti; harmadfoku hatóság pedig az egész országot illetőleg a belügyminister lesz.

123. § Jelen törvény végrehajtásával a bel- és igazságügyi ministerek bízhatnak meg.

TARTALOMJEGYZÉK

1876. évi XIII. törvénycikk	1
a cseléd és gazda közötti viszony szabályozásáról, a gazdasági munkásokról és a napszámosokról	1
I. FEJEZET	1
A cselédekre vonatkozó általános intézkedések	1
A szolgálati szerződésről	2
A gazda kötelességeiről	3
A cseléd kötelességeiről	4
A szerződés megszűnéséről	5
A szerződés megszűnte után való teendőkről.	6
II. FEJEZET	7
Különleges intézkedések	7
Külső cselédek	7
Házi vagy belső cselédek	8
III. FEJEZET	8
A szolgálati cselédkönyvekről	8
Az elbocsátási bizonyítványokról	9
IV. FEJEZET	9
A cselédszerzőkről	9
V. FEJEZET	10
A mezei munkásokról és általában a napszámosokról	10
VI. FEJEZET	12
A jelen törvény áthágásainak büntetéséről	12
VII. FEJEZET	12
Az illetékes hatóságról	12